

Дејан Вукићевић (1965) у публикованој докторској дисертацији *Завичајни фондови* одбрањеној на Филолошком факултету у Београду (2010), истиче амбицију „да са што више аспеката осветли феномен завичајних фондова, да обухвати све што има икаквих додирних тачака са њима, те да се они сами сагледају у својој развојној перспективи.“¹

У дванаест поглавља *Завичајних фондова* аутор разматра концепције библиотекарске завичајне делатности користећи совјетска (руска), англо-америчка и (условно) јужнословенска искуства. Проблематика ових фондова обрађена је проблемски, историјски и дескриптивно-аналитички.

Вукићевић напомиње да се појам завичаја може схватити од најмањих микрообласти до најширих регија и да ни међу библиотекарицима не постоји јединствено мишљење о „територијалности“ тзв. завичајног фонда. У прилог релативности и духовне ширине тог појма дати су у „Уводу“ „завичајни“ стихови Хелдерлина, Црњанског, Исидоре Секулић и Ива Андрића.

Аутор *Завичајних фондова* приликом рада на докторској тези констатује да „најозбиљнији стручни састанак на тему завичајних фондова свакако јесте саветовање *Сшање и йерсијективне развоја завичајних фондова...*“² одржано крајем 2000. године у Чачку. Већ је тада констатовано да „завичајне збирке представљају врло значајан извор података за рад на скоро свим типовима библиографија.“³ Дејан Вукићевић констатује да су том приликом поднета 32 стручна рада.

Централно место публикације *Завичајни фондови* су „Завичајни фондови општинских библиотека Србије (анализа)“. У њему методолошки доследно, уз обиље статистичких података, обрађује територијални и организациони аспект

¹ Дејан Вукићевић, *Завичајни фондови* (Београд: Службени гласник; Инђија: Народна библиотека „Др Ђорђе Натшевић“, 2011), [9].

² Исто, 22.

³ Здравка Радуловић, „Завичајне збирке као библиографски извори“, у *Сшање и йерсијективне развоја завичајних фондова: [зборник радова са саветовања библиошешкара Србије одржаној 14. и 15. децембра 2000. године у Чачку]* (Чачак: Градска библиотека „Владислав Петковић-Дис“, 2004), 18.

завичаја о којем су писали, између осталих, Димитриј Сергејевич Лихачов, Мајкл Рид и словеначки научник Славко Кременшек. Анализа је рађена на основу података прикупљених током 2008. године из Завичајних одељења од Аде (Народна библиотека „Сарваш Габор“) до Библиотеке шабачке. На основу монографских и серијских публикација, старе и ретке књиге и легата, односно каталога, картотека и регистара, као и програма за обраду грађе у фондовима библиотека у Србији, формиран је „паноптикум“ српског библиотекарства. Дејан Вукићевић констатује и да „на завичајним фондовима у Србији ради укупно 103 запослена...“⁴

Посабан квалитет „мајсторског писма“ Дејана Вукићевића је што *Завичајни фондови* пружају дефиниције библиотечке грађе. Штампани материјал је евидентиран од монографских и серијских публикација до ситног документационог материјала, а највећи број појмова везан је за хетерогену некњижну грађу. Поглавље „Збирке у завичајном фонду“ Вукићевићеве докторске студије у великој мери „решава“ дилеме библиотекара у професионалном раду. С друге стране, у *Завичајним фондовима* набројани су стандарди (простор, кадар, опрема и техника) без којих је готово немогуће квалификовати допринос завичајних одељења раду не само српских библиотека.

Посебно поглавље посвећено је Завичајном фонду Библиотеке Матице српске. Аутор истиче његове специфичности са језичког (окупља публикације на више језика) и стручног становишта („поседује више врста каталога...“)⁵

Акрибичност Дејана Вукићевића потврђена је и у последњим поглављима *Завичајних фондова*. Литература „заузима“ трећину књиге, а броји 1.357 библиографских јединица. На основу увида у периодичну грађу фонда Народне библиотеке Србије, наведени су библиотекарски часописи и листови који су претходних деценија посветили пажњу овим вредним и значајним фондовима.

⁴ Дејан Вукићевић, *Завичајни фондови* (Београд: Службени гласник; Инђија: Народна библиотека „Др Ђорђе Натшевић“, 2011), 161.

⁵ Исто, 165.

Библиотеке будућности већ данас

Весна Арсић
Библиотека града Београда
vesnaarsic@gmail.com

Јасмина Нинков. *Библиотеке XXI века*. Београд: Чигоја штампа, 2010.

„Пред вама су савремени текстови, написани или изговорени на домаћим и страним стратешким конференцијама са циљем да се стручној јавности, пре свега доносиоцима одлука али и ширем слоју заинтересованих, пруже

аргументи који подржавају знање и реч, веровање у савременску али и модерну библиотеку, као незаобилазни

сервис економског развоја и културе засноване на образованом грађанину“, обраћа се ауторка Јасмина Нинков у уводној речи својим читаоцима. Ова реченица је у основи разлог за појаву једне овакве књиге. Земље које теже да се упишу у листу економски развијених, мораће да посвете институцијама културе дужну пажњу и материјалну подршку. Истовремено, институције културе, библиотеке, музеји и архиви ће такође морати не да прате савремене токове, него да иду у корак са све већим захтевима модерног доба. На који начин и у ком контексту је то оствариво, концизно, илустровано бројним примерима и поткрепљено анализама, изнела је ауторка у овој збирци одговора на питања и дилеме стручне и шире јавности.

Кроз десетак поглавља и на стотинак страница, Јасмина Нинков упућује читаоца на најзначајније историјске прекретнице развоја библиотека, којима истовремено аргументује и потребе савременог доба. Већ првим насловом, „Библиотеке у ери интернета“, то и показује. Од објављивања прве књиге до заступљености интернета у савременим европским библиотекама, читаоци постају корисници, а библиотеке стецишта информација и знања. Наравно, модернизација библиотека не негира њихову улогу темеља културе сваке земље, напротив, само је потврђује за будућност. Најпознатији европски пројекти, PUBLICA, CHILIAS, EU ENCO, PULMAN, CALIMERA, доказују да сарадња библиотечких и информатичких стручњака европских земаља доноси успех и добробит свим учесницима. Дигитализацијом библиотеке пружају релевантне информације за становништво које при том и едукују за прихватање нових стандарда и могућности. Вишеструке улоге библиотека су захтев XXI века. Нова технологија се користи и за очување културног наслеђа, а библиотеке су, уз музеје и архиве, одувек биле чувари одабраног културног блага. Тако, по угледу на *Еуропајану*, први портал културног наслеђа Европе, ауторка предлаже *Србијану*, портал културе наше земље.

Улога библиотека у знатно ширем контексту, у оквиру економије и привреде одређеног града, области, региона или земље, потврђена је и анализама и статистичким подацима од пре неколико година. Уочена је корелација улагања у културу и економског развоја земаља модерног света. Само на примеру Финске, која на почетку XXI века има најбоље образовање на свету и најбоље опремљене библиотеке, види се да је улагање у културу, а самим тим и у образовање, у чврстој вези и са њеним економским развојем. Јер 55% Финаца редовно користи библиотеке, а скоро 100% интернет. То се одражава, рецимо, и на доходак финског произвођача мобилних телефона Nokia, који је три пута већи од националног дохотка Србије. С обзиром на чињеницу да је информација, односно знање, основни захтев модерног европског друштва, библиотеке већ имају обезбеђено место у културном туризму. На њима је само да на адекватан начин искористе технолошки развој и потражњу модерних корисника и понуде одабране информације. Атрактивно упаковане и зналачки пробране информације доступне и ван радног времена и изван зидова библиотеке, омогућују корисницима да се информишу и едукују из сопствене фотеље, пре него што се одлуче на туристички обилазак. Тиме библиотеке поспешују развој и материјалну добит читавог низа пратећих привредних грана. Међутим,

недостатак финансијских средстава, посебно у економски неразвијеним и земљама у транзицији, упућује библиотеке на проналажење нових могућности за стварање прихода. Ауторка је изнела и повољности и лоше стране различитих начина налажења извора прихода.

Посебно поглавље је посвећено развоју континуираног образовања библиотекара. Модерно доба намеће потребу за њим, како би одговорили захтевима савремених корисника. Искуства развијених земаља показују како оне решавају овај проблем, а ауторка наводи и примере који се примењују код нас. Подаци о незавидној образовној структури библиотекара, као и одраслих корисника у Србији, упозоравају на потребу што хитнијих конструктивних, свеобухватних и систематичних активности ради достизања европских резултата. Библиотеке као места доживотног образовања, савремена окупљалишта отворена за све узрасте и социјалне слојеве, треба да буду циљ економски развијеног друштва.

Интелектуалне слободе, гарантоване међународним историјским документима у последњих педесетак година, у Србији би тек требало да добију на значају посредством професионалних удружења. За сада, *Кодекс библиотекара* донет 1998. године, није довољан.

„Управљање јавним библиотекама“ је значајно поглавље књиге засновано на искуствима богатих скандинавских земаља и личном искуству ауторке. Полазну тачку и начине за остварење циља сажела је речима: „Менаџмент у библиотеци, управљање и јасне смернице увек воде ка решавању основног питања – шта корисници од нас очекују, а шта добијају?“.

Књига се завршава текстом „Европска стратегија Манифест из Оеираса Пулманов дневни ред за е-Европу“ који указује на неопходност пет елемената за успешно и модерно пословање библиотека у Европи, па и у Србији. Простор, грађа и финансирање, културна стратегија и културна политика су основ. Примењени на Србију, требало би да буду подстакнути пре свега решеношћу за променом, а касније и пласирањем сопствене културе на савремен начин.